СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 123. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 28 травня 1935. — VOL. XLIII. No. 123. Jersey City, N. J., Tuesday, May 28, 1935. THREE CENTS

АМЕРИКА ПІДГОТОВЛЯЄ ТОРГОВЕЛЬНУ Й МОНЕТАРНУ КОНФЕРЕНЦІЮ ДЕРЖАВ

ВАШИНГТОН. — Американський уряд уже почав розглядати опінію інших держав у справі скликання міждержавної конференції для вирішення справ торговлі й монетарної системи.

Ціллю цеї конференції має бути знесення обмежень вільної торговлі між державами та стабілізація монети.

Американський уряд уже довідався про опінію кількох великих держав і, як кажуть урядники, відповіди їх вказують на те, що держави хочуть такої конференції.

Заходи американського уряду вважають доказом, що він бачить, що далі Америці не можливо держатися ізоляційної політики.

ЧУТКИ ПРО НАБЛИЖАЮЧЕСЯ УСТУПЛЕННЯ З УРЯДУ ПОЧТМАЙСТРА ФАРЛІЯ.

ВАШИНГТОН. — Кажуть, що Джеймс Фарлі, генеральний почтмайстер, постановив уступити зі свого урядового становища.

Ходять теж чутки, що на його місце буде іменований Франк Вокер.

Фарлі думає присвятити ввесь свій час виборчій кампанії з приводу виборів президента в 1936-тім році.

НОВЕ СЕНЗАЦІЙНЕ ВИКРАДЕННЯ ДИТИНИ.

ТАКОМА (Вашингтон). — Викрадачі схопили Джорджа Веєргойзера, 9-літнього сина міліонерського власника деревних промислів. Родина дістала аж кілька листів, у котрих викрадачі кажуть, що вони випустять дитину на волю аж по зложенню великого викупу. Одні листи подають цей викуп на 200,000 долярів, інші на 500,000 долярів.

Поліція визначила велике число детективів для слідження виновників. Вислід цього був лише такий, що родина дістала лист, у котрім грозять дитині смертю, як родина не доручить їм 200,000 долярів до найближчої середи.

ПОСУХА ВИКЛИКУЄ ПОЖАРИ ЛІСІВ.

ОЛБАНІ (Ню Йорк). — У північній частині стейту, а головно в горах Адирондакс, повстають через посуху небезпечні пожари лісів.

Понад сто лісових сторожів вислав уряд у гори до боротьби з пожарами, з котрих пять були справді небезпечні. Через засуху пожар ширився корчами й травою, так, гейби це горіли скипки або солома.

ЖЕРТВИ ЛЕТУНСТВА.

ВЕСТБЕРІ (Лонг Айленд). — Панна Фрейдел Бравн пробувала над цим містом преріжних штучних літань. Коли взялась опадати зі своїм літаком без моторового руху, її літак упав на одну хату. В катастрофі летунка згинула на місці, а її пасажира відставлено в небезпечнім стані до шпиталю.

КАМОСІН (Бразилія). — У недалеких лісах розбився молодий еспанський летун Хуан Ігнасіо Помбо, котрий перелетів через Атлянтійський океан, бо одна Мексиканка обіцяла вийти за нього замуж, як він перелетить океан з Еспанії до Америки. Його літак розбився, але Помбо вийшов з життям.

ВІДКРИВАЮТЬ ПІДЗЕМНИЙ ТУНЕЛЬ ДЛЯ ТРАМВАЇВ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — У неділю отворено тут новий міський підземний шлях для трамваїв. Має він півчверти милі довжини.

Коли його відкрито, багато людей їздили в ньому з цікавости.

ВЕТЕРАНИ МСТЯТЬСЯ ЗА БОНУС.

НЮ ЙОРК. — Бруклинський відділ організації Ветеранів Чужих Воєн просив конгресмена Гемилтона Фиша Молодшого, щоби він не говорив у них на річнім святі героїв, бо він попирав президентове вето проти бонусового закона Петмена.

У телеграмі до організації конгресмен Фиш пояснив, що він є проти інфляційних постанов закона Петмена та проти плачення бонуса друкованими грішми, одначе він є за негайну виплату бонуса з фонду публичних робіт.

НЕВДАЛА СПРОБА ВИМУШЕННЯ.

ПАСАДЕНА (Каліфорнія). — Від якогось уже часу шайка бандитів вимагала від багатого Герберта Д. Айвія великого грошевого викупу та грозила йому смертю на випадок несповнення їх волі. Нарешті оноді вони дали йому реченець, до якого він має заплатити їм 72,000 долярів. Айві нібито згодився вволити їх волю, але рівночасно повідомив поліцію.

Бандити попали в сітку, заставлену поліцією. У стрілянині між бандитами і поліцією пострілено тяжко 35-літнього бандита Джека Вилієма та поліцая Пері Арчера, котрий завдяке життя тільки щасливому випадкови, що куля бандита відбилася від його поліційної відзнаки на грудях.

АНАТОЛЬ КУРДИДИК.

ІВАНОВИ ФРАНКОВИ

Коваля був Ти сином. Дзвонив молот у кузні
Над колискою, де Ти дитячі сни снив.
Малий Мирон[1]) від того в думках харалужних[2])
Гусієм[3]) пробігав край дрогобицьких нив.

Потім силу на дні[4]) згартував іще більше,
Всім Ґольдгамерам[5]) кинув Ти бунт до очей,
Semper tiro[6]) свій меч обгортаючи віршем,
Виходив на верхи як біблійний Мойсей.

І, з вершин і низин[7]) позбиравши тернини,
Усіх Лисів Микит[8]) чорним глумом обдав;
Панські жарти[9]) пізнавши з малої дитини,
На стежках перехресних[10]) ізмараґдом[11])
засяв.

Як Беркут[10]), син верхів, став Громаду скликати,
Як Учитель[12]) дороги вказав нам нові,
І основи суспільности[10]) інші складати
Ти всіх нас, каменяр, в чола поті[13]) повів.

Виріс Ти, як ґігант[14]), смолоскип розярілий,
Над похмурими днями Ти — розвихрений стяг,
А з Тобою, Мойсею, йдуть твердо до цілі
Каменярські ряди, Твій будуючий шлях!...

1) Розбитий друк означає — наголовки Франкових творів, чи подиноких, чи цілих збірок; 2) сталевих, гартованих; 3) пор. оповідання „Грицева шкільна наука"; 4) пор. оповідання „На дні" про те, як Франко сидів увязнений; 5) головна особа повісти з бориславського життя „Boa constrictor", що з бідного шматяра зробився багачем; 6) заголовок одної з найкращих збірок Франкових поезій (з 1907. р.); Semper tiro, лат. слово — повсякчас звичайний вояк; 7) назва першої збірки Франкових поезій (1887. р.); 8) треба розуміти — хитрунів із тодішньої української інтеліґенції (пор. поему „Лис Микита"); 9) пор. велику поему „Панські жарти" з часів панщини; 10) Франкові повісти „Перехресні стежки", „Захар Беркут", „Основи суспільности"; 11) чудова збірка поезій Франка „Мій Ізмараґд", де поет подає багато з т. зв. життєвої мудрости; 12) пор. комедію Франкову „Учитель"; 13) так звалася перша збірка Франкових оповідань „життя працюючого люду"; 14) велитень (так звались у віруваннях сторовинних Греків велитні-напівбоги).

КОЛЬОНІЗУЮТЬ КРИМ ЖИДАМИ.

Совєтський уряд створив нову жидівську автономічну округу на Кримі, де веде кольонізацію американський жидівський „Зєдинений Комітет Розселення". Це вже пята жидівська автономна округа в СРСР. Нова жидівська кольонія буде мати 50 колгоспів (спільних комуністичних господарств) і буде називатися Ларіндорф, у память помершого провідника жидівських большевиків, Ларіна.

В той спосіб большевики хочуть відтяти Україні доступ до Чорного моря, бо коли Крим скольонізують жидівським населенням, то воно підчас війни або повстання внеможливлювалоб Україні порозуміння і лучбу з союзниками України.

ДЛЯ ЗАСУДЖЕНИХ НЕМА МІСЦЯ У ВЯЗНИЦІ.

В Косівщині виловили шайку, що грабувала на косівській і кутській дорозі. Нападала на купців, яким відбирала гроші, вовну, шкіри, яйця і т. п. Суд у Кутах засудив Семена Мельничука, Михайла Кричуна і Василя Попенюка на 6 до 12 місяців вязниці, одначе тому, що вязниця переповнена, засуджені ходять на волі.

ЗЛОВЖИВАННЯ В ЛУЦЬКІЙ МІСЬКІЙ КАСІ.

В Луцьку арештовано члена управа і віцедиректора міської каси ощадности, Ізака Дава і сина одного з місцевих купців, Ґріншпана. Дальше слідство довело до арештування директора каси, Олександра Клімка. Викриття зловживань у луцькій міській касі викликало серед населення велику сензацію. Зловживання датувались від 1929 р.

ЗПІД ШИБЕНИЦІ ДО ШПИТАЛЮ.

У Ряшеві мали повісити бандита Гавр. Чехуру, який убив начальника суду Кшоса. Коли вязничні сторожі завязали Чехурі очі й руки, він дістав нервового потрясення, сполученого з серцевим недомаганням. Колиж Чехуру віддали катови Бравнови, він упав непритомний на землю. Кат сказав, що не може повісити бандита в такому стані. Лікарі ствердили, що Чехура тяжко хорий і годі знати, коли він видужає. Після порозуміння з шефом прокуратури відложили екзекуцію на неозначений час. Чехуру відставили до шпиталю.

ВИКРИЛИ КОМУНІСТИЧНУ ДРУКАРНЮ.

Львівська поліція викрила у фабриці паперових торбин при пл. Більчевського ч. 7 комуністичну друкарню з цілим новочасним уладженням. У пивниці були змонтовані друкарські машини, балі паперу і рукописи відозв, приготованих до друку. Коли поліція увійшла до пивниці, друкарня була в повнім руху. Застала при роботі 14 осіб, членів центральної комуністичної організації, як звичайно, самих Жидів. Усіх арештовано. Одночасно поліція викрила при вул. Клепарівській ч. 82 маґазин комуністичних друків, готових до кольпортажі.

СТРАХ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО УРЯДУ ЗА ДОЛЮ КОЛХОЗІВ.

Большевицька преса широко розписується про новий закон для колхозів, який приняли на II. зїзді колхозників-ударників. Московська „Правда" з 2. квітня ц. р. у великій передовиці п. н. „За колхозну демократію" нарікає, що колишні керманичі колхозів не легко зрікаються своїх привілеїв, які давали їм право призначати та усувати працівників. „Нема злих колхозників, є тільки лихі керманичі" — пише „Правда". За лиху працю на ріллі колхозів скидає відповідальність на керманичів, районові установи та управи колхозів. Ціла стаття зраджує подернервування большевицького уряду, що селяни-колхозники не погодилися зі своєю долею і далі минулорічними методами нищать машини, не йдуть до праці і т. д., щоб таким чином запротестувати проти колхозної системи. „Правда" наводить один такий вимовний факт, який вказує на страшне положення селян-колхозників. У районах челябінської округи та інших землях ще дотепер не поділили доходів колхозів між селян. Збіже з тисячі гектарів лежить іще невимолочене, колхозники ще дотепер не дістали нагороди за свої „трудодні" збіжем і вмирають з голоду.

ТАЄМНИЙ ЗЛОЧИН.

В однім готелі у Мінхені знайшли тіло удушеної, коло 30-літної жінки, що винаймила кімнату перед трома тижнями, вписавшися під фальшивим назвищем. Портієр зізнав, що її відвідував якийсь мужчина, якого вона титулувала ґрафом. Обоє говорили по польськи. Душогуб був такий обережний, що видер своїй жертві монограми з її білля.

ЗАВОРУШЕННЯ СЕЛЯН У НОРМАНДІЇ.

У багатьох місцевостях Нормандії дійшло до великих селянських зворушень зприводу надмірних податків і масових податкових екзекуцій. Тисячі селян зривали зі скарбових урядів таблиці з державними гербами, які опісля демонстраційно спалювали прилюдно на площах. У кількох місцевостях дійшло до сутичок. Слабі поліційні відділи були безсильні супроти мас. Відносини далі напружені.

НЕМА НІЧОГО НОВОГО.

„Коктейл" — лікер, напиток, що складається з усяких родів алькоголю, винайдений Американцями і такий поширений останніми роками, знали вже в Єгипті. На одному офіціяльному бенкеті в Лондоні пили коктейл, зроблений на підставі припису, який зберігся в гробниці Тутенкгамона. Великий фараон мусів його дуже цінити, коли припис цієї отрути долучили йому на вічну дорогу.

ТРАҐІЧНА СМЕРТЬ КООПЕРАТОРА.

В селі Ворончині, горохівського повіту на Волині, склалася сумна подія, якої жертвою впав 37-літній кооператор Л. Демчук, скарбник місцевої кооперативи. Коли вечором скарбник Л. Демчук ішов до кооперативи відбирати торги, напали на нього три місцеві молоді чоловіки, які задали йому понад 12 ран ножами в голову, виски та обличе і врешті підрізали йому горло. При тім забрали у нього 200 зл., кооперативних грошей та коло 14 зл. його власних. Цікаво, що тіло одного з убивників знайдено по якомусь часі в сусідньому селі Береську з перерізаним бритвою горлом. Ведеться слідство, але чи воно щонебудь викриє?

МІЛІОНОВІ ЗЛОВЖИВАННЯ В ЛЄНІНГРАДІ.

У Ленінграді викрили зловживання більше ніж на два міліони рублів при доставі прохарчування робітників. Арештували 63 особи. За грабіжницькі напади на помешкання розстріляли трох бандитів.

ЗНЕСЕННЯ РОГАЧКОВИХ ОПЛАТ НА ВОЛИНІ.

Воєвідський уряд на Волині зніс на цілому терені воєвідства оплати на рогачках і від постою возів. Одночасно знижено оплати за худобу на торговицях.

РОЗДУМУЮТЬ НАД ДАЛЬШИМИ ПЛЯНАМИ ГІТЛЄРА

БЕРЛІН. — Дипльоматичні представники ріжних держав заходять тепер до міністерства заграничних справ, щоб „висондувати", чого властиво Німеччина домагається. Хочуть знати, що треба зробити, щоби її заспокоїти до цеї міри, щоб вона згодилася наново вступити до Ліґи Націй. Розчовпує тепер цю справу найбільше Англія, бо хотілаб знати, що властиво думає Німеччина про кольонії. Гітлєр про цю справу виразно не говорив, але кождий знає, що він її мав на думці. Англія радаб знати, чи Гітлєр домагається звороту всіх давних кольоній, а це дуже важне з огляду на будучність полудневої Африки. З німецьких коментарів виходилоб, що Німеччині найбільше тепер залежить на тім, щоб знести ту постанову версайського договору, в якій говориться, що вона не є спосібна правити кольоніями. Іншими словами, Німеччина домагається, щоб вона мала повне право посідати кольонії і виконувати міжнародні мандати. Друга справа, яка теж турбує Англію, це німецька армія. Тому випитують про те, чи Німеччина зменшилаб свою армію і перестала так дуже збро́їтись, якби Франція зменшила зброєння.

Далі хочуть знати, чи Німеччина вимагає, щоб і Совєти розоброїлися. Дуже дражливою справою є теж справа австрійська. Нацисти стоять на тім, щоб „Австрію лишити Австрійцям". Значиться, що Австрія, як захоче, зможе перевести евентуально плєбісцит і прилучитись до Німеччини, якщо плєбісцит так вирішить. А Мусоліні вважає справу Австрії европейською, а не тільки австрійською.

РОЗВЯЗУЮТЬ ҐВАРДІЮ СТАРИХ БОЛЬШЕВИКІВ.

МОСКВА. — Орґанізація старих большевицьких стовпів, що належали до большевицької партії ще заки вона прийшла до влади, вже не існує. Її розвязання зарядив центральний комітет комуністичної партії, в якій рішає Сталін. Це зарядження видано без усяких ближчих вияснень.

До старої ґвардії належали ті, що були в партії перед 1917 роком. Це самі такі, що були випробуваними партійцями, які служили большевицькій ідеї ще до революції. Між членами були такі особи як Сталін, Калінін, Літвінов і інші. Всіх їх було коло 600 осіб.

Ця ґвардія мала свій орган і видавала свою опінію про ріжні важні справи. Опінія та заважувала настільки, що походила від старих і випробуваних революціонерів. Давніше ґвардія сходилась на наради до Кремлю, а пізніше мала свій власний дім у Москві. Мала свої видавництва, свій театр і свої бібліотеки. Філії ґвардії були й по інших містах.

ДАЛІ ПЕРЕВОДЯТЬ ПАРТІЙНУ ЧИСТКУ.

МОСКВА. — Совєти добачують що в комуністичній партії ще є сотки шпигунів і контрреволюціонерів. Тому провірюють далі членство, як теж дуже точно провірюють діяльність тих молодих аспірантів, що мають стати членами партії.

ВИПУСТИЛИ З ПІДЗЕМНИХ ЛЬОХІВ.

СОФІЯ (Болгарія). — Випустили з тюрми „некоронованих королів Македонії", себто провідників македонської революційної організації. Досі держано їх в таких поганих кавалєрійських бараках, зглядно в підземних льохах тих бараків, що трох революціонерів відставлено негайно до шпиталю, як тільки їх витягнено на світ божий, бо не могли навіть рушитися.

ФРАНЦІЯ ПЕРЕЖИВАЄ ВЕЛИКУ ФІНАНСОВУ КРІЗУ.

ПАРИЖ.—Французи забули на хвилю за страх перед Німеччиною, бо застрашені наглим цілковитим захитанням французької валюти. Золото знов зачало відпливати з Франції до чужих країв. І нема способу, як вийти з буджетового недобору. Премієр Флянден домагається тепер диктаторських прав, таких, які дано давніше Поанкаре, коли йому приходилося ратувати Францію перед фінансовою руїною.

СПІР МІЖ НАЦІСТАМИ ЗА ВЧЕНОГО ЖИДА.

БЕРЛІН. — Тому 25 років помер у Німеччині д-р Роберт Кох, відкривець бацилі від сухіт. Юлій Штрайхер, націстичний протижидівський лідер, каже, що Німцям треба вертатись до „природнього лікування", а те, що відкрив Кох, це шарлятанство, це „жидівське лікування". Та офіційний націстичний орган „Беобахтер" дуже вихвалив д-ра Коха, а статтю про нього закінчив так: „Роберт Кох є безсмертний; це приятель людства. Його вітчина клонить голову з вдячности перед працею свого славного сина".

НІМЕЧЧИНА МОДЕРНІЗУЄ АРМІЮ.

БЕРЛІН. — Німецька військовість числиться з тим, що будуча війна вимагатиме дуже скорого перекиду військ і гармат. Такі пересунення повинні відбуватися зі скорістю 80 миль на годину. Тому треба мати один моторовий віз на двох піхотинців. І треба мати такі тенки, щоб їх теж можна було перевозити з місця на місце з такою самою скорістю.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВІЧНИЙ РЕВОЛЮЦІОНЕР

Автор гимну „Вічний Революціонер" не був, так би сказати, „заводовим" революціонером. Він не виконав ніякого замаху. Ні не був щодо розмаху і стилю навіть у своїх творах такою революційною постаттю, якою являється Шевченко. Франко був собою і з того боку треба глядіти на нього.

Він вірив у велику силу духа. І ось тому вкладав Франко в нашу духову скарбницю всю свою силу, ввесь труд свого життя. Він хотів у першу чергу піднести наш нарід освітою. Бажав дух наш піднести до висот. Бажав зробити нашу націю модерною під культурним і науковим оглядом. Бажав зробити наш нарід поступовим.

Франко вірив, що доперва в такий спосіб відроджений наш дух спонукає і наше тіло до бою за щастя і волю. Він вірив, що той дух повинен жити в постійнім революційнім напруженні, бо тільки тоді нарід і людство поступатимуть вічно вперед. Тільки там, де панує цей дух, там родиться сила й завзяття. Тільки там спосібні люди на те, щоб не ридати і нарікати, а — здобувати. І то здобувати в тім ідеальнім напруженні, що коли вже не можна направити долі теперішнього покоління, то треба боротись і жертвувати собою на те, щоби було краще жити хоч нашим синам, хоч тим, що по нас прийдуть.

Та не тільки треба гострити ум. Цього ще замало, щоб ми кінчили високі школи, щоб дбали, щоб уся наша маса була освіченою й поступовою. Треба ще дбати і про те, щоб виховувалися в нас характери, люди залізної волі, глибоких переконань, які вміли би в щось вірити, як теж умілиб за те „щось", за ті погляди й ідеали постояти, за них боротись, а як треба — і гинути.

У Франка нема цього, щоб „миритися" з тими, що топчуть такі ідеали. Навпаки, людина, з характером і сильною волею, а на такій будуємо нашу будучність, не сміє тут уступати, хочби прийшлося їй радше впасти, ніж піддатися.

У таких думках каже нам Франко виховувати і себе і свої діти. Бо інакше, як не буде в нас тої шляхотности й непохитности, пропаде знову праця багатьох поколінь, пропаде геройська посвята наших найкращих синів.

Наша програна — це тільки хвилеве явище. Вона має підовчити нас, до того, що треба робити, щоби побіджати. І як тільки наш досвід не піде намарне, і як матимемо ту залізну волю, щоб з нашої програної витягнути для себе науку, то завтра певно побідимо. Так навчає нас Іван Франко.

ПОЕТОВИ СВЯТОЇ ЛЮБОВИ

СЛОВО В XIX-ТІ РОКОВИНИ СМЕРТИ ІВАНА ФРАНКА

(28. V. 1916—28. V. 1935).

Лиш хто любить, терпить,
В кім кров живо кипить,
В кім надія ще лік,
Кого бій ще манить,
Людське горе смутить,
А добро веселить, —
Той цілий чоловік.

Франко („Веснянки", VII.).

Це один із найбільше питомих Франкови співів.

Спів про те, що тільки той, хто любить і в імя любови бере на себе хрест страждання і мук — правдива людина і варт жити на світі. Бо свята, Христова любов, ота, що не дає нам „заснуть у постелі безучастя" та думати про власну радість і про власне щастя, докіль „довкола нас гинуть міліони", це у Франка, почінаючи від його перших поетичних спроб у 1874 р. аж ген до вражаючих псаломів поеми **„Мойсей"** — чи не найглибша основа його творчости взагалі. І воно аж дивно з цього погляду бачити Франка, того, як утверджують ще й сьогодні безумні наклепники його імени й слави — „атеіста" й „безбожника", в одному ряді з провісниками Христової ідеї любови до ближнього та Христового ладу у світі, які ще з епохою Франца з Ассізі змагались проти суспільних кривд і несправедливостей. Правда — Франкова релігія всежертвенної любови до людини не має нічого спільного ні з доктринами наказної теольогії відчужених від людей і світа схолястиків, ні з догмами церковних імперіялістів, ні з хитрими науками єзуїтських мудреців, що несмертельний заповіт любови людини до людини, сотворіння до сотворіння намагаються обмежувати тільки до вузенького круга своїх поклонників. Ні. Франкова релігія вселюдської любови зроджена з божеського духа Проповіди на горі, і ніби з жагучого розмолення Христових ісповідників у перших катакомбах, і з пурпури крови та з жару мук тих, що повні неземного захоплення вміли на аренах гинути за святий ідеал. Бо і справді — тільки там, у часах первісного і найпершого, найчистішого своєю ідеєю християнства, ми зустрічаємося з духовістю, якої стихійні відгуки так могутньо захоплюють нас у поезіях і найвчаснішої доби у творчости нашого поета:

Не покидай мене, пекучий болю,
Не покидай, важкая думо-муко
Над людським горем, людською жур-[бою!...

Ох, загніздись на дні душі моєї,
Важкая думо! Сильними кліщами
Стискай те серце, якщоб від твоєї

Схибнув я стежки! Ночами і днями
Шепчи над вухом: „Ти слуга не-[щасних!
Працюй для них словами і руками

Без бажань власних, без вдоволень [власних!"

(„Нічні думи", VII.).

І коли він, ще на довго перед потрясаючою сповідю свойого духа в поемі „Мойсей", у стишку **„Не довго жив я в світі ще"** оглядається на пройдений ним шмат життєвої дороги та розважає цінність того всього, що йому дало досі життя, то тут йому дорожча всього **„та мала мірка мук і болю,** котрі приняв він у цім життю за правду, за добро, за волю", А вже щось справді евангельське, щось, що пригадує Христовий заклик до апостолів, розгомонює в могутніх словах молодого поета до однодумців, з якими Франко звертається до них в поемі **„Товаришам":**

...Щоб не так жили,
Щоб брата і в найменшому пізнали,
За те якраз до бою ви пішли,
На поклик правди проти брехні ста-[ли...

Борітеся! Терпіть! По всій землі
Рівняйте стежку правді! Де застали
Лиш гложже, терня, там по вас нехай
Зазеленіє жито, наче гай!

(„Думи пролетарія", VII.).

І не є це в нашого поета виключно вплив соціялістичних теорій, що велить йому так захоплюватись ідеями любови то ближнього у християнськім, значить — усеслюдськім значінню цього слова. Бо от саме в часі найкращого розцвіту отієї, що так скажу, братолюбної поетичної творчости у Франка, він у гарній поемі **„Моя любов"** (з циклю **„Україна"),** завдавши собі сам питання, чи не перечить любов до України „тій другій і святій любові до всіх, що ллють свій піт і кров, і яких гнетуть окови", не вагається відповісти:

Ні, хто не любить всіх братів
Як сонце боже, всіх зарівно,
Той щиро полюбить не вмів
Тебе коханая Вкраїно!

Іван Франко.

Значить — Франковий поетичний вклад у скарбницю вселюдської релігії любови, це вклад усеціло своєрідний, овіяний вщерть українським духом та питоменними признаками української культури ума й серця. Це тасама релігія любови до всіх і за всіх, що веліла колись-то українському паломникови до Святої землі, **ігуменови Данилови,** поставити при Божім Гробі світло за всю Україну. І тасама, що у століття Франца з Ассізі піддала українському князеви **Володимирови Мономахови** в його пропамятнім **„Поученню дітям"** слово: „...Передовсім не забувайте про бідних, але наскільки зможете, нагодуйте їх і поможіть сиротам і обороніть удову самі, а не допустіть, щоб сильні погубили. І не вбивайте ні невинного, ні винного; навіть тоді, коли заслужить на смерть, не губіть душі ніякого християнина..." І та, що в XVI. сттолітті знайшла вражаючий вислів у Христових посланнях прославленого Франком **Івана Вишенського,** який в обороні людської гідности гноблених панами народніх мас писав: „...Покажіть мені ви, що вяжете згоду, де котрий з вас у світськім життю сам собою виповнив тих шість заповідей, узаконнених Христом, тобто: голодних накормив, спрагнених напоїв, подорожнім дав захист, голих приодяг, слабим послужив, у тюрмах відвідав?... Чи не ваші милости голодних виголоджуєте та спрагу викликуєте в бідних підданих, які носять той самий образ божий, що ви...?" Словом — релігія любови життерадісної і життєтворчої, з глибин якої Франко в одній зі своїх найкращих поем кличе:

Всюди чую любий глас,
Клик життя могучий...
Весно, вітре, люблю вас,
Гори, ріки, тучі!
Люди, люди! Я ваш брат,
Я для вас рад жити,
Серця свого кровю рад
Ваше горе змити.
А що кров не зможе змить,
Спалимо вогнем то!
Лиш боротись — значить жить...

Vivere memento!

Як бачимо:

Тут релігія любови в нашого поета вяжеться гармонійно й послідовно з тією непримирною, нічим визвольною активністю, для якої **збройна боротьба проти ворогів правди й любови це щось таксамо самозрозуміле, як і любов до поневолених.**

Бо, як повчає нас поет в одному місці збірки **„Мій Ізмарагд"** — „ворог божий, ворог правди й волі не варт любови нашої ніколи" **(Паренетікон, II.).**

І тому то ворогови, який відносно України — ось як у гимні **„Не пора"** — являється виразно як хижий грабіжник, поет провіщує безпощадну війну.

Але є ще й інша душевна глибінь у Франка, яка вяжеться по суті речі послідовно, а споглядно у виді простої суперечности з релігією любови до брата в нього. Це те його:

Не люблю — з надмірної любови.

Отут одна з найглибших і найтрагічніших рис у духовости Франка, особливож Франка пізніших років, а трагічних тому, що душевний мус любити звязується в цім випадку з далекосяглістю і ясновидючістю поетового погляду, з пророчим знанням усіх теплих і слабих сторін того, до чого бажалоб припасти серце поета, та з його почуттям необхідности внутрішнього звязку з ним. Але саме глибині і трагіці тої чудної риси в любові поета до нас ми завдячуємо трохи не всю гострудійсність у його картинах нашого життя, вражаючу животворність його слова про все, що вяжеться з нашою долею, сувору повагу кожного його осуду, а накінець гарячий жар тієї внутрішньої сльози творця, що пече йому душу саме там, де Дух його мусить з надмірної, вічно сторожкої любови осуджувати наші пороки, або важкі обставини, в яких нам доводиться жити. Ви читайте з цього погляду ось хочби тільки щось таке прегарне, таке пронизане найглибшою, але трагічно віщою любовою до свойого рідного середовища, як Франкова поема **„Рідне село" (Поет, IV.),** з її характеристичним фіналом:

„...Геть іду — і плачу над тобою".

Але, збагаючи так останні глибини й найвищі вершини святої любови поета до нас, ми повинні в першу чергу і все наново читати Його архитвір, його пісню пісень, його — „Мойсея".

Бо якщо де любов поета до рідного народу з її трагічною ясновидючістю, з її мусом любити і мусом докоряти, з її потребою **найтіснішого звязку з масою і її неменше необхідною потребою душевної відсталі провідника від товпи,** висловилась у Франка всеціло, то це тут, у творі, якого віща сила місцями, ось як у **пісні IX.** — просто вражаюча. Справді — скількиж трагіки нашого грядучого державного будівництва вичула тут і увіковічнила любов поета до нас! А проте попри все — заклик незломної віри:

„Здійми обув буденних турбот,
Приступи сюди сміло,
Бо я хочу післати тебе
На великеє діло.
„Не гасітеж святого вогню,
Щоб, як поклик настане,
Ви могли щиросердно сказать:
„Я готовий, о Пане!"

Д-р Остап Грицай.

В. Будзиновський.

ТУГА

(4)

дай одну малесеньку хвилиночку. В тій церкві, до котрої, коли ще був малим хлопчиком, водили його мама й тато. Хотів би знов бути раз між своїми громадянами.

— Чи то такий великий злочин, не зробивши нікому найменшої кривди, не домагатися нічого більше від цісаря і від держави, як тільки того, щоби вільно було в нужді жити в тих горах? За се знеславлений, тровлений!

Смерклося. Він пішов далі і зайшов на цвинтар. Скулений стояв під муром, недалеко місця, де лежали його тато й мама. Ноги зарив глибоко в сніг, щоби не відморозити їх. Ніч була спокійна, тиха. Зорі були як срібний пісок, розсипаний по небі. На спохилостях гір ясніли світла. То були світла в людських хатах, бо нині не спав ніхто. Світла ішли також селом, всі в сторону церкви. Ішли повз нього, та не бачили його. То люди ішли з ліхтарнями до церкви. По хвили в церкві заясніли світла, бо там вже горіло безліч свічок.

Бідному дезертирови зробилося тепло в грудях. Хвилинку він неначе був у рідній хаті з татом і з мамою. Було йому тепло, хоч трясся з зимна. Рішився увійти в церкву, всунутится в який її темний кутик.

Вже зробив пару кроків, коли за собою почув хід. Хтось придавленим голосом питав:

— Ільку, ти тут?

То був голос Матуха. Зіньчук обернувся.

— Я не сумнівався, що тебе знайду тут, або й вже в церкві. Іду просто від Жида. Він казав мені, що за тобою знов питають жандарми. Вони знають, що ти криєшся в сих горах і надіються, що нині закрадешся до церкви. Прийдуть сюди. Втікай!

Матух відвернувся і відійшов.

— Годі до церкви, бо жандарми прийдуть по мене, — подумав Ілько. — А може й сюди прийдуть?

Став поволи відступати взад і зайшов аж до задного кута, під трупарню. Трупарня була обросла корчами і високим буряном. Все те накрив сніг і трупарню цілком закрив перед оком людським. Обережно, щоби не робити значних слідів, Зіньчук прохався до трупарні і сів на марах.

— Бог Предвічний... — долетіло до його вуха.

Не видержав. Схопився, вистрибнув з трупарні і пустився бігцем до церкви.

— Стій! — гукнув хтось, коли підбіг до цвинтарної фіртки. При фіртці стояли два жандарми. Один держав його за рямя, другий засвітив сірником в лице і сказав:

— Гадаю, що то він.

— Як звешся? — спитав жандарм.

— Пусте, як звуся, коли в руках маєте того, по кого прийшли, — відповів Зіньчук байдужно.

Тепер заклали на його руки ланцушок. Він сам склав їм до того руки. В тім вже мав деяку вправу.

— Панове жандарми! — промовив Зіньчук. — І ви самі не трудіться довго і мої муки скоротіть. Виж знаєте, що зі мною тепер мусить статися і станеться. Піду землю гризти. Не буду проти того бунтуватися. Лищ одно хочу. На вічний сон хочу лягти в рідній селі... Там, де лежать мої батьки. Що мають мені зробити, зробіть се тут. Ось там зараз за муром. Зробіть мені ту ласку! Прошу вас, молю вас!

— Ти вдурів?! — крикнув жандарм. — Ми лиш маємо приставити тебе до міста. Марш!

— Мої панове жандарми! Виж не без серця. З сих ваших гарних крісів вистрибнула вже неодна кулька, котра поціленому не принесла життя. Не маєте таких милосерних кульок у ваших цівках? Даруйте її мені! Будьте такі добрі! Даруйте мені! Лиш на те, щоби я ...міг дома спати...

— Не пора жартувати! — крикнув жандарм. — Марш!

— Вам не вільно?... Нехай! Маю для вас щось таке, що вам вільно... що ваш обовязок.

Ледви сказав сі слова, Зіньчук одним скоком знайшовся під сходами, що ішли від фіртки цвинтаря і як вітер мчався полем, застеленим білим снігом.

— Стій!... Стій!... Стій!

Зіньчук гнав далі. Гукнув стріл. Дезертир впав.

Жандарми підійшли до лежачого. Той, що стріляв, почіхався в потилицю і сказав:

— Погано! Треба буде виправдуватися. Я лищ хотів пострілити ноги, та прострілив шию.

Вбитого занесли до трупарні.

Досвіта, коли в селі ще всі спали, коло небіжчика стояв Матух і думав:

— Я цікавий, в котрій кишени він має ту пятькоронівку?

Постоявши хвилю, погадав:

— Ні! Се було би дуже погано! Коли вже таки спічне в своїй землі, то нехай і ту решту щастя має; нехай на той світ возьме з собою ту памятку від мами.

Зіньчук своїм життям купив собі могилу в тій землі, в котрій спочиває ввесь його рід. Тужити вже не буде.

(Кінець).

Косіно.

ДІДУСЬ І ГОДИННИК.

Наш дудусь цікавий був чоловік. Любив усе щось майструвати. Раз дідусеви дав до направи будильник товариш емерит. Дідусь вигнав бабусю з тачілкою, якою тачала макаран. І забрався при столі до роботи.

— Так — каже — тут покладу собі долотце, тут ковальце, а тут ставитиму коліщатка

І ті коліщатка таки там поукладав собі.

Будильник за десять хвилин був руїною коліщаток. Та тут навинувся дідусів внук, що він його з криком відігнав.

— Таж бачиш, ти тульвісо, що я тут маю роботу! Тому не пхайся мені тут тепер!

І хлопець не пхався. Сів собі на запічку та ждав, аж дідусь буде готов. А як дідусь брався вставити перше коліща до бляшаної оправи, внук спитався:

— Дідусю, ви вже готові?

Дідусьо розсердився, одначе заволодів над собою і не побіг до запічка. Коліщатко якслід допасував до будильника, потім друге тай так ішло, аж будильник був знову цілий. І на диво — будильник ішов. Дідусьо побідно засміявся тай зараз каже до бабусі.

— Дивися на старого майстра, дивися!

Бабуся лише всміхнулася, а як хотіла перенестися з тачілкою та макараном до стола, побачила, що там осталося ще одно коліщатко з віссю.

— Дідусю, — каже — тут ти лишив іще одно коліщатко з того будильника.

— Що? А справді! Як то могло статися? Таж будильник іде! Та нічого. Я зараз направлю.

І знову коліщатка вилітали з будильникового шлунка на стіл, а бабуся з тачілкою перенеслася на лавку біля кухні.

Тут знову внук спитався: — Дідусю, чи ви вже готові?

— Слухай ти, хлопче, сиди мені тихо, а то, далебі, обірвеш!

Хлопець затих. Дідусь монтував далі. Будильник був знову зложений, знову йшов, одначе знову осталося одно коліщатко з віссю. Дідусь уже надобре розсердився.

— Я собі зараз подумала, що ти знову розбиратимеш, — запримітила бабуся. — А внук собі: — Вже будете готові, дідусю?

Дідусь малощо не перекусив люльки. Бабусю вигнав до сіней і будильник був знову розібраний. Лише внук чипів там на припічку та дивився.

— В тройці Бог пробуває, — сказав собі дідусь. — Або направлю, або, далебі, погаратаю його!

Дідусь монтував, аж йому голова трясласе із схвилювання. Вкінці зложив усе як треба — і будильник ішов, та коліщатко з віссю знов осталося!

Дідусь підніс будильник високо понад головою.

— То ви вже готові, дідусю, правда? — озвався внук із запічка.

Дідусь жбурнув будильником об землю, тричі на нього скочив, аж із нього не осталося нічого цілого, а потім іще копнув. Опісля сердито підійшов до внука.

— То ти мене ввесь час злостив, га? Що тобі до того, чи я готов, чи ні? Говори!

Внук здивовано глянув на розбитий будильник, потім на дідуся, тай каже:

— Знаєте, дідусю, я не знаю, чого ви так сердилися на не коліщатко, що там лишилося на столі. Я питався, чи ви готові тому, щоби я міг взяти собі те коліщатко, що його забув там на столі. Знаєте, це така моя забавка. Щоб ви, дідусю, бачили, як воно гарно крутиться.

Мабуть до смерти внук не довідався, чому дідусь тоді був такий сердитий.

Щастя.

— То знаєте, тому Протасякови добре поводиться. Таки має щастя. Щойно місяць тому як обезпечився від випадку, а вже зломив ногу й руку.

МАСА І ПРОВІД.

(З нагоди трицятьліття появи Франкового „Мойсея").

Трицять років тому Франко дав українському народови невмирущу поему „Мойсей" (1905 р.). Глибина думок цього безсмертного твору все нас захоплювала і все нас захоплює. Багато в цій поемі є такого, що нагадує поетове життя. Та найважніша її думка це — відносини між поетом і народом, між темною юрбою й її пророками, що виросли високо понад неї й за неї багато бачать і думають.

Сорок років Франко боровся за свої думки. В його житті ріжно бувало. Були хвилини підему й занепаду духа, були, як і в нас усіх, радощі та смутки — цих останніх бувало найбільше. Франко з питомим собі завзяттям ішов далі в життя, бажаючи з вайлуватої й безжурної маси вирізьбити народ та попхати його на шлях до кращого майбутнього. Тернистий це шлях та важкий. Праця величезна, понад сили однієї людини. Бож маса, що жиє своїм окремим життям це — „багатодушна істота", в якої так багато думок, як багато в ній одиниць. Та цього ще мало. Маса, як ціле, є безтворча, а до цього в усякій праці над собою — ледача. Дехто з учених підмічує, що „масі недостає почуття відповідальности", а дехто з них приписує масі, що в ній, мовляв, „збирається глупота, а не дух".

Виходить так, що маса, це збірна одиниця, яка керується відруховими думками, не все згідними з законами думання. Вчинки маси, здебільша, необчислені у своїх наслідках. Маса ніколи не звертає уваги на те, чи ці або ті її рухи не принесуть часом шкоди. Вона жиє сучасністю.

За майбутнє маси турбуються її провідники. Щоб із маси вирізьбити народ, щоб дати їй якесь одне бажання, одну спільну думку, треба бути або крикуном-демагогом, або пророком.

Маси все нетерпимі в таких справах, що її торкаються. Тимто вони і пророка нелегко признають. Він, духовий провідник народу, кличе його за собою, дає йому сильну віру, але й дає йому таке, що не все може зараз сповнитися. Але маси не люблять ждати, — і пророк рад-не-рад мусить уступити.

Такий саме пророк — Мойсей у Франковій поемі. Жидівська юрба його не признає, бо він їй обітував святу землю, але нараз її дати не міг. Справжнього пророка Мойсея взялися заступати демагоги та „лжепророки": Датан і Авірон. Сорок років вони його слухали, йшли шляхом, що його показував Мойсей. Та нарешті юрбі не стало терпцю. У своїй короткозорости вона не бачила, що ось за вершком синіє Йордан та зеленіє обітована країна — мета її довголітнього бажання. Всі Мойсеєві слова нараз видались їй — казкою. На поклик Мойсея в дальший похід, вона відповідає: „наші коні не куті, наші кози голодні". Їй і тут, у чужій землі, стало вже непогано, хоч гарячі піски не давали достатньої поживи ні волам, ні ослам. Жидівський народ зневірився дорешти у пророцькі слова лише тому, що Мойсей кормив його духом, а не — хлібом: забув також, що, йдучи до мети, треба призабути низькі земні справи, бажання теперішньої хвилини. Адже ж і Єгова, найвище добро й мета всяких змагань, виразно зазначує, що не „скарби землі" дають народови запоруку щастя. Щастя кожного народу лежить і поза його матеріяльним добром, тимто, щоб народ цей був щасливий у свойому історичному житті, мусить дбати, щоб не втратив скарбів духа.

Оці скарби духа як запоруку волі в обітуваній землі бажав дати свойому народови знехтований юрбою Мойсей. Він сорок років волочив її по гарячих пісках пустині лише на те, щоб загартувати той люд до майбутнього життя на волі. Його слова про обітований край знехтували. Алеж Мойсей у повній вірі свойого пророцького післанництва, знав, що та юрба колись

„Через гори полине як птах,
Йордан в бризьки розкропить"

і з тією вірою, без жалю до тієї юрби, яка його неслухає — відходить від неї. Без жалю, бож він знає, що юрба така й не інша, і що для неї треба довгого часу й великих іще страждань, щоб вона прозріла.

Іван Романюк.

ПРОФ. ВАСИЛЬ БІДНОВ

Останнє число Вістей Музею Визвольної Боротьби України приносить сумну звістку про смерть видатного члена Музею, визначного українського вченого - історика, професора університету Василя Біднова. Наукові й громадські заслуги Покійного для України дуже великі, втрата цього працьовника й людини невіджалувані. Схиляючи з сумом голови над свіжою могилою цієї „людини праведного життя", подаємо для памяти сучасникам і майбутнім поколінням головніші відомості з біографії цього великого українського патріота, вченого й громадянина.

Проф. В. Біднов народився 2. січня 1874 р. в м. Широкому (по народньому Широка) на Херсонщині. Це містечко одно з найстаріших, щиро українське по етнографічному складу людности, поселень Степової України. Походить В. Біднов з селянської родини, що завжди жила з хліборобства. Його дитячі роки також пройшли серед щиро українського оточення.

Початкову освіту одержав Біднов в широчанській земській школі, а потім послідовно вчився в херсонській хлопячій духовній школі і одеській духовній семинарії. По закінченні семинарії він два роки вчителював та законо-вчителював у початкових школах Миколаєва на Херсонщині; протягом цих двох років він безплатно працював в недільній школі для дорослих, яка мала багато учнів.

В серпні 1898 р. Біднов вступив до Київської Духовної Академії, яку й закінчив у червні 1902 р. кандидатом першого ступня. По закінченню Академії Біднова, як державного стипендиста, призначено без його згоди в астраханську духовну семинарію викладачем історії та спростування розколу і сектантства. На цій посаді Біднов мав „відслужити" три роки, але — як він сам пише — антипатія до навязаних йому дисциплін, шкідливий клімат та неукраїнське оточення не подобалися Бідному і він через рік перебування в Астрахані почав вживати заходів, щоб перейти кудись на Україну, хоч би навіть і в гірші, ніж в Астрахані, умови. У вересні 1903 р. він уже був переведений до Катеринослава, де заняв посаду помічника інспектора духовної семинарії; разом з тим він викладав тут психольоґію та історію фільософії, гомілетику та зеднані з нею предмети. Від квітня 1905 р. Біднова призначено викладачем історії („гражданської) в тійже катеринославській семинарії і на цій посаді він залишився до вересня 1918 р.; крім історії він викладав у семинарії ще німецьку та старожидівську мову; як професор він тоді вхе був настільки визначним, що його закликали викладати історію також в катеринославських дівочих ґімназіях (М. Рудницького та Вертоградова, де він викладає більше 10-ти років). В той же час він був членом катеринославської епархіяльної шкільної ради, від 1910 р. і секретарем цієї ради.

Закінчення Київської Духовної Академії кадидатом I ступня давало Бідному право дістати наукову гідність маґістра богословія без нових устних іспитів, лише на основі маґістерської праці. Таку працю (про православну церкву в Польщі й на Литві, ст. XVI плюс 511) він викінчив і видав 1908 р. у Катеринославі. Після прилюдного захисту її в Київській Духовної Академії Біднов дістав ступінь маґістра теольоґії, що було підтверджено й Св. Синодом у Петербурзі.

Як наукова сила, В. Біднов тоді вже заявив себе настільки солідним, що представники професорської колеґії Київської Духовної Академії неодин раз хотіли дати йому катедру історії в цій академії. Проф. В. Завітневич та Ф. Тітов, що були офіційними рецензентами його дисертації, і проф. М. Петров кожного разу рекомендували В. Біднова як вченого й здібного викладати у високій школі. В 1911 р. професорська рада Київської Духовної Академії значною більшістю вибрала Біднова доцентом історії, що її викладав в академії проф. В. Завітневич, який і рекомендував Біднова своїм наступником. Але Св. Синод не затвердив цих виборів. Синодови було передане перехоплене приватне листування Біднова в українській мові; на цій підставі Найсвятіший Синод не допустив „українофіла" Біднова до професури в Київській Академії, хоч Біднов мав усі потрібні кваліфікації, щоб заняти цю катедру.

В томуж таки 1911 р. історично-фільольоґічний факультет харківського університету вибрав Біднова приватдоцентом історії церкви, з тим, що він може залишитися і на службі в катеринославській семинарії, а щоб тільки доїздив на виклади до Харкова. Та духовна влада заборонила таке „совместительство". Відсутність же матеріяльного забезпечення не дозволила В. Біднову ради приватної доцентури (безплатної) залишити посаду в Катеринославі. На службі катеринославської духовної семинарії Біднов залишався до вересня 1918 року, коли його запрошено до нового українського державного університету в Камянці-Подільському на катедру історії української церкви. З початком 1919 р. в томуж камянець-подільському університеті засновано богословський факультет, а професора Біднова призначено на повне трохліття деканом цього факультету. В камянець-подільському університеті Біднову, крім історії церкви, доводилося викладати загальний курс історії України. В 1920 р. Біднов виїхав за кордон у наукову подорож і більше до Камянця Подільського не вернувся. Свою дальшу наукову працю він продовжував на становищі звичайного професора в Українському Університеті в Празі, де він був також деканом фільософічного факультету, в Українській Господарській Академії в Подебрадах і останні роки життя у варшавському університеті.

Попри педагоґічну роботу Біднов провадив працю громадську і літературно-наукову. Громадська праця була присвячена майже виключно справам українським. Ще будучи студентом академії, Біднов належав до київської семинарської громади. Перебуваючи в Катеринославі, він належав до тамошнього українського гуртка, від якого був представником на українському зїзді в Полтаві в червні 1905 року. Був він одним з фундаторів Т-ва „Просвіта" в Катеринославі (заснована 1905 року), мало не увесь час був членом ради цього товариства, а нераз і головою чи секретарем його. В 1907 році читав у „Просвіті" українською мовою прилюдні лекції з історії України. Був увесь час членом катеринославського Товариства Українських Поступовців (ТУП). Дуже напружену громадську роботу провадив Біднов в роках революції: зїзди, мітинґи, збори, засідання; наради в Катеринославі й на провінції не обходилися без участи Біднова. Він був редактором тижневого орґану катеринославської „Просвіти" („Вістник") і українського відділу земської ґазети „Наше Життя"; також членом і головою українського педаґоґічного товариства, орґанізатором і керовником українських педаґоґічних курсів, лектором історії України на курсах українознавства в Катеринославі, Олександрівську, Павлограді, Бердянську, Маріюполі, Луганську. Пізніше в Камянці був головою педаґоґічного товариства й головою Кирило-Методіївського Братства. Займав також ряд визначних посад з вибору і в еміґраційних орґанізаціях; був головою т-ва Ліґа Української Культури, секретарем Історично-Фільольоґічного Т-ва, членом Комісії для перекладу богослужбових книг на українську мову і т. д. За кордоном Біднов читав курс історії України для українських вояків у Ланцуті та Ченстохові (в народніх університетах); був 1921 р. ректором народнього університету в Ланцуті. Від вересня 1921 р. викладав у Кремянці в духовній семинарії і редаґував двотижневик „Православна Волинь", де вмістив низку своїх статтей і рецензій. Був він також членом багатьох наукових установ, як Українське Наукове Товариство в Києві, Наукове Т-во ім Шевченка у Львові, Церковно-Археольоґічне Т-во при Київській Духовній Академії, катеринославської ґубернської комісії, був почесним членом Музею ім. Поля в Катеринославі, Історично-Фільольоґічного Т-ва при камянецькому університеті і т. д. Дуже багато співробітничав Біднов в українських наукових і публіцистичних орґанах. Його статті друкувалися в Записках Наукового Т-ва ім. Шевченка, Літературно-Науковому Вістнику, в київській „Раді", в катеринославських „Дніпрових Хвилях", в камянецькому „Життя Поділля", „Наш Шлях", „Трудовий Шлях", „Наше Слово", „Робітнича Газета", „Освіта", „Добрі Поради", в „Тризубі", „Духовний Сіяч", в наукових збірниках Українського університету, в записках Укр. Господарської Академії, у працях Історично-Фільольоґічного Т-ва, у варшавському „Елпісі", в львівському „Ділі", а також в багатьох інших орґанах. Деякі його статті передруковувала також і американська преса.

Наукова діяльність Біднова, дуже ріжноманітна, торкалася виключно минулого та сучасного України. Ще за часів студентських містив він в тодішніх часописах свої статті, рецензії і замітки, що так чи інакше торкалися української справи, підписуючи їх псевдонімом В. Степовий або В. Широчанський. В. Біднову належить цілий ряд розвідок з історії церкви на Запорожу і в степовій Україні. Для цих розвідок він використав багатих архівів катеринославської духовної консисторії, архіви самарського манастиря і катеринославської архівної комісії. На основі цих матеріялів він склав кілька дуже важних і цікавих розвідок, в яких не обмежується тільки викладом спеціяльно історії церковного життя, але подає також цінний матеріял до історії „Просвіти" і культурних відносин на Запорожу взагалі. Праці проф. В. Біднова з історії степової України зложені на підставі архівних матеріялів. Їх автор коло 15-ти років працював у ріжних архівах, найбільше в архіві катеринославського ґубернського правління (куди передані рештки січового архіву й т. зв. гайдамацькі діла), архівної комісії, музею ім. Поля та інших ґуберніяльних і повітових архівів. Проф. Біднова справедливо вважають одним з найкращих архівістів щодо запорозької старовини. Його праці багато в чому збивають традиційно-романтичний погляд на нібито примітивність суспільної орґанізації Запорожа і його культурного та економічного життя.

Мало хто так, як проф. В. Біднов розумів вагу решток старовини і цінність архівних матеріялів. Підчас свого перебування в Празі, а потім і в Варшаві Біднов дуже багато дбав про розвиток Музею Визвольної Боротьби України. Він був одним з перших членів-засновників цього Музею, входив до складу управи Товариства, був один час скарбником і постійно популяризував справи Музею. Вже в 2. числі Музейних Вістей він помістив свою замітку про „Наш обовязок перед історією рідної землі". Пізніше, коли почалася акція Українського Дому в Празі, В. Біднов дуже багато дбав про її успіх. Він жертвував сам зо свого скромного буджету на цю ціль і заохочував жертвувати інших; збирав і пересилав до Музею ріжні архівні матеріяли і т. д. В цьому відношенні він не тільки на словах, а й на ділі показував своїм землякам, як треба робити громадську українську справу. Хай же світла постать цієї людини, вченого й громадянина послужить взірцем для всіх Українців: взірцем виконання своїх громадських обовязків — працею й пожертвами. Хай память про нього запалить жертвенністю серця всіх Українців і хай Український Дім для Музею Визвольної Боротьби України повстане вже в цьому ювилейному році 10-ліття Музею, як вислід однодушного чину й волі цілої української нації. Біднов не дожив до цього світлого моменту, про який він стільки мріяв. Але його діла живі й Український Дім у Празі буде служити для здійснення його великих мрій і задумів. Жертви слати на адресу п. Директора Музею проф. Д. Антоновича:

Prof. D. ANTONOVYC,
Praha-Nusle 245, Czechoslovakia

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, повідомляє своїх всіх членів, що в четвер, 30. травня, буде знята фотографія з старших членів і дітей в парку тов. П. Боляника, 121 Конопіяк Еве., в годині 5тій по полудні. Ця фотографія буде поміщена в протопамятній книзі У. Н. Союза. Тож просимо всіх членів, як старших так і дітей, прибути на означений час. — Йосиф Децембер, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 96, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 2. червня, в годині 2-гій пополудні, у гали церковній, 7 Карсон вул. С. С. Обовязком є кождого члена явитися на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Контроля здасть звіт за 6 місяців. Кождий член, котрий брав фотографію, має принести 1 дол., то дістане фотографію. Будемо принимати нових членів до У. Н. Союза без оплати вступного, тому кождий член повинен привести хоч одного нового члена, а за це буде мати заплачено від У. Н. Союза. Довгуючі члени, коли не заплатять своїх залеглих довгів, будуть суспендовані. — Іван Войтович, предс.; Дм. Василик, секр.-кас.

Дм. Словітський.

ЗІ СНУ

Весна збудила мене зі сну,
Цілуючи в чоло несміло,
А Муза думку чарівну
Вмовляла в душу. Горіло

На сході сонце, розливалось
Золот-огнями в хмарах,
Шуміли гаї, діброви, грала
Трембіта сумно в горах.

І ніби в буйні зелен-шовки
Вбрались луги й долини,
Вінцем в танцю лісові мавки
Понад озеро сине

Як ті метелики легким танком
Манять усіх до гаю,
Чи це лиш мрія нароком
Тягне душу — не знаю...

Бо моє серце ще в жалю,
Убити жаль — не сила;
Травою ще не поросла
Ген за морем могила...

А хоч травою поросте,
То жаль піде зі мною:
Як невідступна чорна тінь,
Я все буду з тобою.

Мій Батьку! Отче дорогий!
Мій рідний любий краю!
Весна збудила до життя,
Та не убила жалю.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА"

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Нарешті таки вийшов твір українського письменника по англійськи, пізно, бо аж по смерти письменника, але вийшов і це початок, що простелить дорогу іншим творам українських письменників.

Цим твором, що на днях вийшов, є книжка українського письменника Осипа Турянського „Поза Межами Болю", а по англійськи „Лост Шейдовс"; видала американська видавнича компанія і ціна є $2.00. До видання найбільше причинився перевідчик цьої книжки професор Андрій Микитяк. Щоб заохотити компанію до дальшого видання переводів з українського, то ця книжка повинна скоро розійтися. Можливо, що хтось не має грошей її купити, хай спробує в публичній бібліотеці питати за нею. Вони спровадять, як буде попит.

Ми ще маємо кільканацять книжок „Поза Межами Болю" по українськи, перше видання з ілюстраціями. Українець обовязково повинен перечитати цю книжку Турянського по українськи скорше, в такій мові якою вона була написана. Ціна 50 цнт. За обі книжки $2.25 з пересилкою. Чи то не дурничка?

З Публичної Бібліотеки в Авбурн отримано більше замовлення на книжки. Пишемо на це, щоб Українці в Авбурн, Н. Й., знали, що вже будуть мати гарні українські книжки до читання. Найновіші, краєві видання історії, оповідання, спомини і т. п. Ще Українську Енциклопедію треба щоб там замовили. Це певно буде залежати від того, чи Українці в тій місцевости в більшій скількости заінтересуються книжками, чи будуть позичати, щоб печатки на книжці показали їх оборот.

В Сурмі артист Михайло Мирош зробив виставу своїх найкращих образів. Є нагода оглянути його славну композицію „Гей на Івана, гей на Купала", також „Мисс Україна", Шевченко і Українські Січові Стрільці". Всі зроблені олійними фарбами. Любо дивитись.

На суботнішну Радіо Програму запрошено мандолінову орхестру з Ню Йорку. Це діти Українців з Волині і цікаво буде почути, як вони будуть грати українські пісні і танці. Всі вживають „Страдоліни". (Це такі плоскі мандоліни, що їх виробляє наш музикант Павло Гуменюк, а на продаж є в Сурмі).

На днях отримано найбільший вибір українських взірців до вишивання в книжках і на картках, певно не менше тисячі. (Огол.)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗІ СІТИ, Н. ДЖ.

Свято в честь матері.

Заходом жіночого відділу Українсько - Американського Демократичного Клюбу відбулося дня 12. травня б. р. в галі У. Н. Дому свято для пошанування матерей. Бачу, що місцеві українські громадяни щораз то більше зачинають оцінювати і шанувати „День Матері", бо цим разом прийшли не тільки матері з дітьми, як це бувало попередніми роками, але й батьки і старенькі дідусі були теж приявними на святі. Отже цим разом місцеві громадяни виявили свою свідомість, бо як галя довга і широка, так вщерть була заповнена, як ще ніколи передтим.

Святочна програма була дуже гарна, а складалася з промов, сольоспівів, деклямацій, короткого, але дуже інтересного представлення „Сирота" й орхестри М. О. Гайворонського.

Вступне слово виголосила п. А. Вагнер, переповівши коротко історію початків святкування Дня Матері Українців. Одночасно апелювала до українських матерей, щоб докладали всіх засобів для виховування своїх дітей в українськім дусі.

Всі приявні слухали промови з великим зацікавленням, і терпеливо очікували початку святочної програми. Перша часть програми був „Живий Образ", відограний шкільними дітьми, які вивязалися зі свого завдання знаменито. Дуже мило було приглядатися тому молодому українському цвітови.

Деклямувала Маруся Вагнер „Ненько рідна" з таким чуттям, що радувалась душа.

Гарний був виступ смичкової орхестри під проводом самого п. М. О. Гайворонського, яка відограла шість пісень так артистично, що гучним і рясним оплескам не було кінця.

Захоплена публика просто не хотіла пустити нашого славного композитора зі сцени. „Поклін матері", віддеклямувала панна Огоновська дуже добре.

Представлення „Сирота" відограли знаменито шкільні діти під орудою п. Вагнер, а вдоволена публика не щадила їм гримких оплесків.

Милою несподіванкою був виступ п. Петра Пованди, тенорового співака, що відспівав дві українські і дві англійські пісні. Молодий співак, це тут роджений Українець. Він виказав, що в нього є прекрасний голос і талант до співу.

Святочну промову виголосила голова „Союза Українок" п. Кмець. Приявні вислухали промови з великим зацікавленням, а бесідницю нагородили рясними оплесками.

На закінчення голова жіночого відділу Українсько-Американського Демократичного Клюбу, пані А. Вагнер, подякувала присутним за таку численну участь, як також щиро подякувала всім тим, що брали участь у святі, а паням А. Наконечний і Е. Дмитрів за труд і працю в допомозі влаштувати це свято. Візвала теж українське жіноцтво до єдности і солідарности та побажала, щоб заходи жіночих організацій увінчались надалі кращими успіхами.

Присутній.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

РОМ, Н. Й.

На ріжні цілі.

На забаві в день Христового Воскресення у громадянина Павла Романовича також не забули про рідний край. При забаві громадян І. Лаврук згадав щирими словами про рідний край і рідних братів та про визвольну боротьбу. На цей зазив зложили по $1: І. Лаврук, П. Романович; по 50 ц.: О. Яворський, І. Пиріг. Разом зібрано на боєвий фонд $3.

В день 12. травня відбулося в У. Н. Домі Свято Матері. На жаль це свято не відбулося як слід. Вступне слово виголосив Д. Іванців. В своїй бесіді згадав про початки цього свята, а зокрема підкеслив святкування Дня Матері Українцями. Другий бесідник, О. Гадз, підніс велике значіння свідомої матері в громадськім і родиннім житті. Казав, що лише свідома українська матір є в силі виховати нову свідому генерацію, яка буде готова віддати і своє життя за волю свого народу. Коли ми нині зійшлися, щоб разом пошанувати День Матері, то, казав бесідник, не забуваймо ще про одну матір: Матір Україну. Бо вона в ворожих руках і кличе нас помочі. І хто себе почуває щирим Українцем і бажає волі тій Матері, не повинен відмовитися від помочі нашій возвольній боротьбі. На цей поклик зложили на політичних вязнів і інвалідів по 50 ц.: Д. Іванців, Т. Боднар, З. Фицик, Анна Коваль, Н. Гладун, Анна Мандрик, М. Павелко; по 25 ц.: М. Кізлик, Антонія Ґураль; О. Гадз $1. — Вислано разом до Обєднання на такі цілі: $3 на боєвий фонд, $3 на політичних вязнів, $2.25 на інвалідів. — Разом $8.25.

Присутній.

ЮТИКА, Н. Й.

На Рідну Школу.

Дня 19. травня сестриці з сестр. св. Петра і Павла зробили пані Созанський „несподіванку", себто милу забаву з музикою й українськими танками, з якими виступила молодь. Пані Слободян перевела з тої нагоди збірку на Рідну Школу і зібрала між нашими щирими громадянками $6.40, які відослано до краю через Обеднання.

РОВМ, Н. Й.

На народні цілі.

Українська громада в Ровм, Н. Й., переслала через Обеднання $7.25, призначуючи $3 на визвольну боротьбу, $2.25 на інвалідів і $2 на політичних вязнів.

За українську громаду:
Олекса Гадз.

МОРОЗ ЗНИЩИВ САДОВИНУ.

З краю пишуть: Нечувані морози в перших днях травня спричинили величезні шкоди по садах. Найбільше потерпіли морелі і бресквн. Також вчасні черешні знищені зовсім. Великі шкоди спричинив мороз у городах, де вимерзли: бульба, капуста, каляфіори, помідори. Померзли також птичі яєчка по гніздах. У Ворохті мороз доходив до 13 ступнів.

ПЕРША МАДЯРКА КОМИНЯРКОЮ.

На Мадярщині почала практику в одного коминярського майстра молода гарна дівчина А. Лямльос. Це перша коминярка на Мадярщині, а може і в Европі. Тепер уже не будуть страшити дітей коминярем.

ПРОДАЛА ДИТИНУ ЗА 9 ЗЛОТИХ.

До комісаріяту поліції в Ліді зголосилась Анна Павлюкевич і зізнала, що перед тижнем продала свою 4-місячну дитину за 9 зл. двом незнаним їй жінкам. Жаль за дитиною завів її на поліцію просити, щоби відшукала їй дитину.

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (32)

Очайдушний плян, на котрий рішився Обровський, додав йому нової відваги. Як дикуни провадили його на страчення, вони дивилися з радістю на його холоднокровну відвагу. Він сильний і відважний, вони думали. І як вони його вбють та зїдять, то його сила й відвага перейде на них...

Кілька миль звідти Тарзан ішов лісом. Три ночі за чергою він чув удари барабанів. Він догадувався, що там мусить діятися щось надзвичайне. Він ішов околицею, йому невідомою, і хотів знати якнайбільше про її людей. Отже він постановив розслідити.

Він піднявся на дерева та пішов горою в напрямі села. Він тепер був самий. Його великий жовтий лев Джадбалджа полював деінде. Було темно, заки він дійшов до свого призначення. Схований за листям одного дерева, що стояло за палісадою, він дивився, як кілька вояків стали танцювати.

Танок це був тільки вступ до тортур і смерти Станислава Обровського, котрого ще не було. Але Тарзан цього не знав. Йому це видавалося ще одною церемонією дикунів і він дальше нею не цікавився. Якби він бачив був білого бранця... Але він обернувся назад до ліса.